

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SAUGAUS EISMO AUTOMOBILIŲ KELIAIS
ĮSTATYMO NR. VIII-2043 2 IR 22 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
NR. XIVP-3742

2024 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2024 m. birželio 26 d. sprendimo Nr. SV-S-1455 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1.4 papunktį, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo Nr. VIII-2043 2 ir 22 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-3742 (toliau – Įstatymo projektas) siekiui, kad asmenims, siekiantiems įgyti teisę vairuoti AM kategorijos transporto priemonės būtų privaloma nustatyta tvarka užbaigti teorinių žinių ir praktinių transporto priemonės valdymo gebėjimų ir įgūdžių mokymus ir išlaikyti atitinkamus egzaminus, tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui patobulinti Įstatymo projektą atsižvelgiant į šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Keičiamo Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo (toliau – Įstatymas) 2 straipsnio 53 dalyje įtvirtinta pradedančiojo vairuotojo sąvoka sudaro teisines prielaidas A1, A2, A, B1, B kategorijų transporto priemonių vairuotojams, t. y. atitinkamai motociklų, triračių, keturračių (toliau – motociklai), lengvųjų keleivinių arba lengvųjų krovininių automobilių (toliau – lengvieji automobiliai) vairuotojams, taikyti šiame ir kituose teisės aktuose pradedantiesiems vairuotojams įtvirtintas tam tikras papildomas nuostatas, skirtas eismo saugumui užtikrinti. Pavyzdžiui, apriboti didžiausią leistiną važiavimo greitį, nustatyti 0 promilių alkoholio koncentracijos ribą arba įpareigoti užbaigti papildomą vairuotojų mokymą, jeigu pradedantysis vairuotojas padaro tam tikrus Kelių eismo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. 1950 „Dėl Kelių eismo taisyklių patvirtinimo“, (toliau – KET) pažeidimus, išvardintus Įstatyme. Pagal KET 131.2 papunktį A1, A2, A arba B kategorijų transporto priemonėmis, kurias vairuoja pradedantieji vairuotojai, automagistralėse leidžiama važiuoti ne didesniu kaip 100 km/h greičiu, greitkeliuose – ne didesniu kaip 90 km/h greičiu, keliuose su asfalto ar betono danga – ne didesniu kaip 80 km/h greičiu, kituose keliuose – ne didesniu kaip 70 km/h greičiu. Važiavimo greičio ribojimai ir kitos priemonės iš esmės sudaro prielaidas per pirmus dvejus metus suformuoti tinkamus ir saugius vairavimo įgūdžius ir įpročius, reikalingus motociklų ar lengvųjų automobilių vairuotojams dalyvauti viešajame eisme. AM kategorijos transporto priemonėms yra priskirtini mopedai ir lengvieji keturračiai, t. y. motorinės transporto priemonės, kurių didžiausias projektinis greitis negali viršyti 45 km/h. Šios transporto priemonės savo techninėmis savybėmis neprilygsta motociklams ar lengviesiems automobiliams, kurie yra galingesni, greitesni ir sunkesni už mopedus ar lengvuosius keturračius, kartu ir pavojingesni. Įstatymo projektu siūlomas Įstatymo 2 straipsnio 53 dalies pakeitimas, priskiriant AM kategorijos transporto priemonės vairuojančius asmenis prie pradedančiųjų vairuotojų, sudarytų prielaidą asmenims jau nuo 15 metų įgauti ir pirmus dvejus metus išlaikyti pradedančiojo vairuotojo statusą, o vėliau, įgijus teisę vairuoti A1, A2, A, B1 arba B kategorijų transporto priemonės, vairuoti šias

pavojingesnes transporto priemones be apribojimų (reikalavimų), kurie taikomi pradedantiesiems vairuotojams, o tai turės neigiamos įtakos eismo saugumui.

Remiantis viešosios įstaigos Transporto kompetencijų agentūros teikiamais statistiniais duomenimis, per 2020–2023 metus 19,1 proc. eismo įvykių sukėlė 16–25 metų jaunuoliai. Ši eismo dalyvių grupė pasižymi didesne rizika, patenka į eismo įvykius ir juose nukenčia dažniau nei vyresnio amžiaus (daugiau kaip 36 metų) eismo dalyvių grupės, nors, tikėtina, eisme dalyvauja (nuvažiuoja kilometrų) mažiau, turi mažiau galimybių naudotis transporto priemone, gali vairuoti ne visų kategorijų transporto priemones ir pan. (palyginimui, 26–36 metų vairuotojai sukėlė 21,4 proc. (pati aktyviausia socialinėje aplinkoje grupė), 36–45 metų eismo dalyvių grupė sukėlė 18,2 proc., o 46–55 metų ir 56–65 metų eismo dalyvių grupės atitinkamai – 16,2 proc. ir 14,4 proc. visų eismo įvykių). Todėl pradedančiojo vairuotojo statusą ir su tuo susijusius ribojimus tikslinga taikyti būtent eismo dalyviams, kurie įgyja teisę vairuoti galingesnes A1, A2, A, B1 arba B kategorijų transporto priemones ir pagal statistinius duomenis yra amžiaus grupėje, kuri padaro daugiausia eismo įvykių, o ne nuo 15 metų. Atsižvelgiant į tai, siūloma Įstatymo 2 straipsnio 53 dalies keitimo atsisakyti.

2. Pasirinktos Įstatymo 22 straipsnio 1 dalies keitimo ir 22 straipsnio 11 dalies papildymo reguliavimo priemonės yra perteklinės, todėl jų siūloma atsisakyti dėl šių priežasčių:

2.1. Keičiamo Įstatymo 2 straipsnio 89 dalyje yra įtvirtinta vairavimo egzamino sąvoka, pagal kurią vairavimo egzaminas (toliau – egzaminas) yra suprantamas kaip nustatyta tvarka atliekamas teisę vairuoti tam tikros kategorijos transporto priemonę įgyti norinčio asmens eismo dalyviams reikalingų teorinių žinių, praktinių transporto priemonės vairavimo įgūdžių ir gebėjimų patikrinimas. Įstatymo 2 straipsnio 94 dalyje nustatyta, kad vairuotojų mokymas yra mokymas, per kurį įgyjama eismo dalyviams reikalingų teorinių žinių, praktinių motorinių transporto priemonių ir jų junginių su priekabomis valdymo įgūdžių ir gebėjimų. Todėl Įstatymo projektu siūlomas Įstatymo 22 straipsnio 1 dalies pakeitimas, nustatant, kad teisė vairuoti motorines transporto priemones ar jų junginius su priekabomis, traktorius, savaeiges mašinas suteikiama Lietuvos Respublikoje gyvenantiems ne jaunesniems kaip šiame įstatyme nustatyto amžiaus asmenims, nustatyta tvarka išlaikiusiems praktinius ir teorijos egzaminus ir turintiems vairuotojo pažymėjimą, laikytinas pertekliniu.

2.2. Įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje nurodytos motorinių transporto priemonių, jų junginių su priekabomis kategorijos, tarp jų AM kategorija – mopedai ir lengvieji keturračiai. Įstatymo 22 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtinta, kad teisė vairuoti motorines transporto priemones ar jų junginius su priekabomis, traktorius, savaeiges mašinas suteikiama Lietuvos Respublikoje gyvenantiems ne jaunesniems kaip šiame įstatyme nustatyto amžiaus asmenims, kurių sveikatos būklė yra tinkama vairuoti tam tikros kategorijos motorinę transporto priemonę, traktorių, savaeigę mašiną, išmanantiems KET, kitus teisės aktus, reglamentuojančius kelių eismą, mokantiems vairuoti, nustatyta tvarka išlaikiusiems egzaminus ir turintiems vairuotojo pažymėjimą. Įstatymo 23 straipsnio 4 dalies 1 punkte nustatyta, kad vairuotojo pažymėjimu patvirtinta teisė vairuoti šio straipsnio 2 dalies 2–16 punktuose nurodytų kategorijų transporto priemones taip pat suteikia teisę vairuoti AM kategorijos transporto priemones.

2.3. Įstatymo projektu siūlomi Įstatymo 22 straipsnio pakeitimai neatitinka teisėkūros tikslingumo principo reikalavimų, kadangi teisės vairuoti transporto priemones įgijimo pagrindus numato įstatymas – tai nustatyta Įstatymo 22 straipsnio 1 dalyje, kurioje numatytas reikalavimas išlaikyti egzaminą, neišskiriant teorinės ir praktinės jo dalies.

3. 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/126/EB dėl vairuotojo pažymėjimų 4 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad minimalus amžius gauti AM kategorijos transporto priemonių vairuotojo pažymėjimą yra 16 metų. Vadovaudamosi Direktyvos 2006/126/EB 4 straipsnio 6 dalies a punktu, valstybės narės gali sumažinti minimalų amžių AM kategorijos

transporto priemonių vairuotojo pažymėjimui gauti iki 14 metų arba padidinti iki 18 metų. AM kategorijos transporto priemonių vairuotojo pažymėjimai, išduoti jaunesniems nei 16 metų asmenims, galioja tik išduodančios valstybės narės teritorijoje, kol pažymėjimo savininkui sukaks 16 metų. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) 6 straipsnio 1 dalimi, už administracinio nusižengimo padarymą atsako asmuo, kuriam iki administracinio nusižengimo padarymo buvo sukakę 16 metų. Taigi mopedų ir lengvųjų keturračių vairuotojams, kuriems KET pažeidimo metu nebuvo sukakę 16 metų, negali būti skiriamos ANK numatytos administracinės nuobaudos ar poveikio priemonės. Administracinių nusižengimų registro duomenimis, 2023 metais mopedų vairuotojai, turintys teisę vairuoti AM kategorijos transporto priemones, tačiau nesulaukę 16 metų, padarė 471 KET pažeidimą. Eismo įvykių informacinės sistemos duomenimis, mopedų ir lengvųjų keturračių vairuotojai, įgiję teisę vairuoti AM kategorijos transporto priemones, bet nesulaukę 16 metų, sukėlė 19 eismo įvykių, kurių metu buvo sužeista 13 žmonių.

ANK 22 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad administracinių nuobaudų paskirtis yra atgrasyti asmenis nuo administracinių nusižengimų ar nusikalstamų veikų darymo ir paveikti administracinius nusižengimus padariusius asmenis, kad jie laikytųsi įstatymų ir vėl nedarytų administracinių nusižengimų, nubausti administracinius nusižengimus padariusius asmenis, atimti ar apriboti administracinius nusižengimus padariusiems asmenims galimybę daryti naujus administracinius nusižengimus. Atsakomybės nebuvimas neatgraso nuo KET pažeidimų darymo ir sudaro palankias sąlygas jauniems mopedų vairuotojams elgtis kelyje neatsakingai, dėl ko sukeliami eismo įvykiai.

Gerinant eismo saugumą, taip pat siekiant, kad visiems motorinių transporto priemonių vairuotojams būtų taikomos efektyvios atgrasymo nuo administracinių nusižengimų ar nusikalstamų veikų darymo priemonės, siūloma Įstatymo 23 straipsnyje įtvirtinti, kad teisė vairuoti mopedus ir lengvuosius keturračius būtų suteikiama vėlesnio amžiaus, t. y. nuo 16 metų, asmenims.

Reikalavimas, kad važiuoti mopedu leidžiama ne jaunesniems kaip 15 metų asmenims, įtvirtintas daugiau nei prieš dvidešimt metų, kai šios transporto priemonės nesudarė didesnės viso transporto priemonių parko dalies, o mopedais važinėjo vyresnio amžiaus eismo dalyviai. Šiuo metu situacija pasikeitusi iš esmės. Pagal akcinės bendrovės „Regitra“ skelbiamus duomenis per pastaruosius metus itin išaugo registruojamų mopedų ir vadinamųjų mažųjų miesto automobilių, kuriuos daugiausia vairuoja moksleiviai ir studentai, skaičiai. Akcinės bendrovės „Regitra“ duomenimis, 2023 m. sausio 1 d. Lietuvoje buvo registruoti 18 479 L₁ klasės mopedai ir 879 L₆ klasės lengvieji keturračiai, tarp kurių patenka ir mažieji miesto automobiliai. 2024 m. rugpjūčio 1 d. tokių transporto priemonių registruota atitinkamai 21 546 ir 1 627. Itin greitas ir ryškus šių transporto priemonių išpopuliarėjimas lemia tai, kad vis daugiau vairuotojų eisme dalyvauja įgiję vien tik teorinių žinių, bet neturėdami būtinų transporto priemonės valdymo gebėjimų ir įgūdžių.

4. Įgyvendinant Įstatymo projekto iniciatorių siekį, kad asmenys, siekiantys įgyti teisę vairuoti AM kategorijos transporto priemones, privalėtų nustatyta tvarka užbaigti teorinių žinių ir praktinių transporto priemonės valdymo gebėjimų ir įgūdžių mokymus ir išlaikyti atitinkamus egzaminus, bus inicijuojamas Įstatymo įgyvendinamųjų teisės aktų, reglamentuojančių motorinių transporto priemonių vairuotojų egzaminavimo sąlygas ir tvarką, taip pat vairuotojų mokymo tvarką ir pagal poreikį kt., pakeitimas.

Ministras Pirmininkas

Susisiekimo ministras